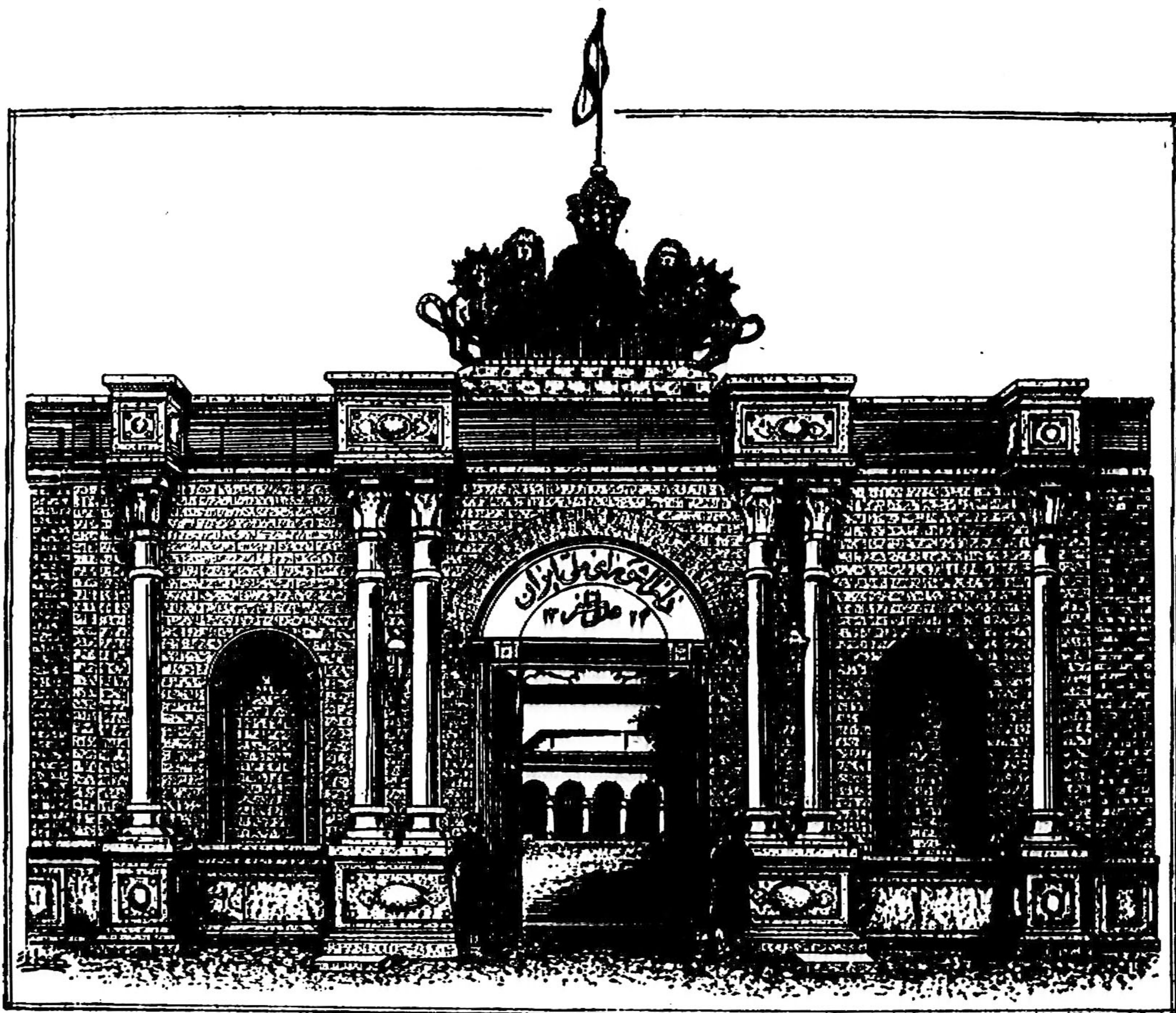

دوره ششم تقنینیه

<p>جلسه ۲۶۸</p>	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	<p>شماره ۲۳۳</p>
<p>تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه پنج شنبه ۴ امرداد ماه ۱۳۰۷ مطابق ۸ صفر ۱۳۴۷</p>	<p>مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود پس از ختم هر جلسه کلیه مذاکرات در یک شماره منتشر میشود. مطبعة مجلس</p>	<p>قیمت اشتراك داخله ایران سالبانه ده تومان خارجه « دوازده تومان قیمت تک شماره یک قران</p>

فہرست مندرجات

الی صفحہ	از صفحہ	عنوان	صفحہ
	۴۸۸۴	نصیب مرخصی آقای شریعت زادہ	۱
۴۹۰۰	۴۸۸۴	مذاکرات نسبت بشور اول اعطاء امتیاز المحصاری سد فاروب رمان نیشاپور	۲

مذاکرات مجلس

دوره ششم تقنینیه

صورت مشروح مجلس پنج شنبه ۴ مرداد ماه ۱۳۰۷ مطابق ۸ صفر ۱۳۴۷

جلسه ۲۶۸

غائبین با اجازه جلسه قبل
 آقابان : دکتر طاهری - دشتی - سید ابراهیم ضیاء
 میرممتاز - محمدنقی خان احمد - مقدم - آقا میرزا هاشم
 آشتیانی - سلطان محمد خان عامری -

(مجلس دو ساعت ونیم قبل از ظهر
 ریاست آقای فهیمی نایب رئیس تشکیل)
 و صورت مجلس یوم سه شنبه دوم
 مرداد را آقای دولتشاهی قرائت نمودند

غائبین بی اجازه جلسه قبل
 آقایان : اسدی - ذوالقدر - علیخان اعظمی - شریعت زاده - آقا علی زارع - میرزا محمد تقی طباطبائی قوام شهبازی - مهدوی - امیر نهمور کلای - افسر - آقا زاده سبزواری - حاج حسن آقا ملک - لیدقوانی - اسکندری - محمد ولی میرزا - فرشی - میرزا حسن خان وثوق - حاج غلامحسین ملک - ابراهیمی
 دیر آمدگان با اجازه جلسه قبل
 آقایان : امیر حسین خان ابلخان - خواجوی - افخمی
 دیر آمده بی اجازه جلسه قبل
 آقای امام جمعه شهباز
 نایب رئیس - آقای روحی
 روحی -- نماینده محترم آقای شریعتزاده را غائب بی اجازه نوشته اند در صورتیکه غلب آقایان محترم میدانند که ایشان سخت مریض هستند و قادر به آمدن در اداره نیستند
 زوار مخبر کمیسیون مرخصی - خیر هائی را که راجع به آقای شریعت زاده بکمیسیون فرستاده اند تماماً تصویب شده است
 نایب رئیس - از جنابعالی توضیح بخواهید آقای ملک مدنی
 ملک مدنی - عرضی ندارم
 نایب رئیس - آقای عدل
 عدل - آقای اسکندری و فرشی را در صورت مجلس غایب بی اجازه نوشته اند و حال آنکه اجازه آنها در چند جلسه پیش تصویب شده نمی دانم چرا این طور نوشته اند
 نایب رئیس - در صورت مجلس ابرادی نیست ؟
 (گفتند خیر)
 نایب رئیس - صورت مجلس تصویب شد خبر کمیسیون عرایض قرائت میشود
 (بشرح ذیل قرائت شد)
 نماینده محترم آقای شریعت زاده بر طبق تصدیق دکتر

علیم الدوله برای معالجه از ۱۸ تیر ماه يك هفته اجازه مرخصی تقاضا کرده کمیسیون با نظریه ایشان موافق اینك خبر آن را تقدیم مینماید
 نایب رئیس - رأی میگیریم به این خبر آقایانیکه موافقت قیام فرمایند
 (اغلب قیام نمودند)
 نایب رئیس - تصویب شد . پیشنهادها قرائت میشود
 (بمضمون ذیل خوانده شد)
 پیشنهاد آقای اعتبار
 پیشنهاد میکنم دو فقره خبر کمیسیون بودجه راجع باستخراج معدن شمشك و ذوب آهن در درجه اول و لایحه جنگل در درجه دوم مقدم بر دستور گذاشته و مطرح شود .
 نایب رئیس - آقای اعتبار
 اعتبار - دولایحه از کمیسیون بودجه بمجلس آمده است کاری هم ندارد يك لایحه هم راجع به جنگل است پیشنهاد کردم آن دو فقره در درجه اول ولایحه جنگل در درجه دوم جزو دستور شود و مخالف هم نیستیم که معکوس واقع شود اول لایحه جنگل باشد بعد آن دو خبر مطرح شود
 پیشنهاد آقای شیروانی
 پیشنهاد میشود لایحه جنگل در درجه اول مطرح شود معاون وزارت فوائد عامه - البته هر دولایحه مربوط بوزارت فوائد عامه است و بایستی بنده در اینموقع موافقت کنم ولی آقای وزیر فوائد عامه قسمت لایحه جنگل را محتاج به يك تجدید نظری میدانند لهذا عقیده بنده این است اول لایحه معدن شمشك را مقدم بدارند بنده تلفن میکنم آقای وزیر فوائد عامه تشریف بیاورند در موقع تنفس لایحه جنگل را تجدید نظری فرمایند و برای بعد از تنفس مطرح شود
 نایب رئیس - آقای شیروانی
 شیروانی - این لایحه جنگل یکسال است در مجلس صحبتش است دو طرف هم داشته است این لایحه يك

عده طرفدار این فکر بوده اند که جنگل مطلقاً متعلق بدولت است و بکعده بعکس متعلق بمردم میدانسته اند بالاخره مردم دچار زحمت هستند و باید تکلیف قطعی مردم و دولت در این قضیه معلوم شود لایحه هم که از کمیسیون گذشته اگر آقایان مطالعه کرده باشند هر دو جنبه را رعایت کرده است که هم حقوق مردم محفوظ بماند و هم حراست جنگلها بعمل آمده باشد بنده این دو سه روزه مخصوصاً در جرائد خوانده ام نه برای راه آهن در نظر است که بکعده اشجاری قطع شود و تراورس تهیه شود البته دولت این را لازم دارد و الان موقعی است که باید درخت بری شود در مملکت اگر تکلیف این لایحه معلوم نشود ممکن است هم حقوق بکعده مردم تضییع شود و دولت هم زحمت بیفتد لایحه هم دو شوری است و شور اول آن هم بیست دقیقه وقت لازم ندارد و مجدداً میروند بکمیسیون بنا بر این خوبست آقای معاون هم با این قسمت موافقت فرمایند
 نایب رئیس - آقای اعتبار موافقت میفرمائید ؟
 اعتبار - بنده عرضی ندارم لیکن آقای معاون وزارت فوائد عامه يك اظهاری فرمودند که این لایحه را محتاج به تجدید نظر میدانند . از این جهت بنده هم اصراری ندارم
 معاون وزارت فوائد عامه - مخصوصاً چون لایحه راجع بدولت است دولت میتواند در هر موقع دست نگاهدازد
 عراقی - دولت نمیتواند دست نگاهدارد باید پس بگیرد
 نایب رئیس - مقصود آقای معاون را بنده نفهمیدم میخواهند لایحه را پس بگیرند ؟
 معاون وزارت فوائد عامه - اگر آقایان اصرار کنند پس میگیرم
 نایب رئیس - آقای عراقی
 عراقی - تا کنون سوابقی که ما در مجلس داشتیم این بوده که دولت دو حق برای خودش قائل بوده است یکی اینکه لایحه را بیاورد بمجلس تقدیم کند یکی اینکه

پس بگیرد ولی حالا دولت بخواهد محدود کند مجلس را که در فلان لایحه شور میکنند این نازه کی دارد اگر میخواهند پس بگیرند و الا بنده پیشنهاد میکنم جزو دستور شود .
 نایب رئیس - بالاخره نظر آقای معاون معلوم نشد معاون وزارت فوائد عامه - بنده اگر آقایان اصرار کنند پس میگیرم . بلی پس میگیریم
 آقا سید یعقوب - بنده پیشنهاد کرده بودم لایحه سد نیشابور مطرح شود
 نایب رئیس - آقای فیروز آبادی هم همین پیشنهاد را کرده اند
 روحی - بنده مخالفم
 فیروز آبادی - اجازه بفرمائید بنده توضیح بدم
 نایب رئیس - بفرمائید
 فیروز آبادی - ما باید همیشه سعی کنیم که مملکت ما آباد شود و يك قسمی کنیم که احتیاجاتمان بتوسط خودمان رفع شود و باید متوجه باشیم به اینکه اشخاصی که از داخله خودمان میآیند و می خواهند يك امتیازی بگیرند با آنها مساعدت کنیم این يك لایحه ایست که قریب یکسال است در مجلس معطل است و از آنطرف هم میشنوم که يك شخص ناجری رفته است و لوازم این سد را خریده است يك قسمتش را وارد کرده است و يك قسمتش در راه است و يك قسمتش هم در کار خانه معطل است در صورتیکه این شخص مهندس هم آورده و مهندسی هم کرده و اسباب رفاهیت و آسایش يك عده از فلاحین این مملکت را فراهم مینماید و همین عمل سبب تشویق دیگران میشود
 نایب رئیس - آقای روحی
 روحی - عرض میکنم بنده مخالفی باسد نیشابور ندارم ولی خاطر آقایان را متوجه میکنم به يك نکته و آن این است که کارهای عام المنفعه مملکتی در درجه اول و دوم است باید مطرح شود و البته رأی اکثریت مجلس مطاع است راجع بمعدن شمشك و سیم نقاله بنده

شخصاً طرفدار این مسئله هستم و عقیده ام این است که اگر این لایحه تصویب شود ذغال سنگ در طهران بخرورای دو تومان نازل پیدا میکند ما اگر در دست هزار تومان خرج این کار کنیم در مقابل مؤسسات ما يك استفاده‌های زیادی از این راه خواهند کرد و همچنین سایر قسمتها هم همینطور نازل پیدا میکند و به آبادی طهران افزوده میشود و بعلاوه این لایحه يك مداخلت نامی با راه آهن دارد از آنطرف به نفع مملکت و به نفع راه آهن است لهذا بنده تقاضا میکنم که آقایان موافقت بفرمایند که این مسئله در درجه اول مطرح شود و لایحه راجع به سد نیشابور در درجه دوم واقع شود.

نایب رئیس - عده برای رای کافی نیست روحی - بنده مخالفم را پس میگیرم مقصودم تذکری بود نایب رئیس - لایحه راجع به سد نیشابور مخالفی ندارد؟

(گفتند خیر)

(ماده اول بشرح ذیل قرائت شد)

ماده اول - امتیاز تأسیس سد رودخانه فاروپ رمان خالصه واقع در شمال شهر نیشابور بجهت استفاده از قوه فشار آب رودخانه مزبور برای مدت چهار سال به آقای حاج کاظم علی اصغر زاده کوزه کنانی که تبعه مسلم ایران است واگذار می شود.

نایب رئیس - شور در کلیات است. آقای روحی روحی - مناسبانه نظامنامه راهی نگذاشته است برای اینکه اگر کسی نظر اصلاحی دارد جز بعنوان مخالفت بعنوان دیگری عرض کند بنده کاملاً با هر امتیازی که بداخله هم میشود موافقم ولی يك تذکری نماینده محترم آقای بامداد از چند جلسه قبل که قانون راه آهن عمره مطرح بود دادند و بنده هم تذکر میدهم و آن این است که وزارت فوائد عامه باید دقت کند که این قبیل لوایح که مجلس میباید جنبه عملی را در نظر بگیرد نه اینکه مثل امتیاز چاه از زمین یا فلان امتیاز امتیازش را بگیرد بگذارند نوی جیبشان و عمل نمیکند و هیچ مسئولیتی هم

در بین نباشد. مجلس شورای ملی وقتش احترام دارد دولت هم همینطور حتی به قول آقای بامداد يك ثبات هم که در ادارکار میکنند به او هم حق تعلق میگیرد رب السوس را آمدم گذراندم بنده ابدأ اثری از آن ندیدم و نمیدانم تا بحال چه کرده اند امتیاز اتومبیل رانی طهران را خود بنده مخبرش بودم مقداری دقت در این موضوع تلف شد و هیچ خبری از او نیست و همچنین سایر امتیازات دیگر اگر چنانچه آقایان در خاطرشان باشد در دوره پنجم ششصد هزار تومان پول تلگراف برای امتیاز فقط داده شد و چقدر وقت مجلس برای این امتیازات تلف شد و بی نتیجه ماند؟ عرایض بنده را تصدیق خواهند فرمود حالا هم باید در نظر بگیرند که رای آن شخصی که امتیاز میگیرد پنج هزار تومان ده هزار تومان منظور دارند و در صندوق بگذارند که بعد از گذشتن اگر بوظیفه اش عمل نکرد بهمان اندازه که وقت مجلس و دولت را ضبط میکند صادر شود و الا ما امتیاز بدهیم و صاحب امتیاز عمل نکند این يك کار لغوی است و کار لغو کردن در دلبا بمرور است و عاقل از آن اعراض دارد باید کار را طوری کرد که عملی باشد و صاحب امتیاز باید کاملاً خودش را مهیا بکند بعد امتیاز بگیرد و مقصود از عرایض بنده يك تذکراتی بشود و الا مخالفتی ندارم.

افشار - (مخبر کمیسیون) نماینده محترم تقریباً بطور ابهام شکوه از نظامنامه کردند در صورتیکه ایشان میتوانند مطابق نظامنامه درموقعی که این لایحه مطرح میشود در مواد نظر بانشان را پیشنهاد کنند و کمیسیون هم البته پیشنهاد ایشان را در نظر میگیرد و در شوری که در کمیسیون میشد اگر موافقتی داشت اصلاح میشد و آن تذکره که اخیراً دادند راجع به اشخاصی که امتیاز میگیرند در داخله مملکت يك وجهی از ایشان در صندوق ضبط شود بنده تصور میکنم که اگر این نظریه ایشان مورد توجه واقع شود دیگر احدی پیدا نمیشود که در داخله مملکت يك امتیازی بگیرد آقا تصور میکنند که اهالی این مملکت دارند مسابقه میکنند در

گرفتن امتیاز که این عقیده را اظهار میکنند ما بایستی مردم را تشویق کنیم و حتی المقدور يك تسهیلاتی برای آنها قائل شویم نه اینکه این قیود سخت را به ایشان قائل شویم بالاخره بنده با این قسمت کاملاً مخالفم ثانیاً يك تذکری هم راجع به اتومبیل رانی شهر دادند این را نباید فراموش کرده باشند که لایحه آن را در کمیسیون بودجه دولت پس گرفت بناء علیه این اعتراض ایشان بهیچوجه وارد نیست

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است نایب رئیس - رأی گرفته میشود بشور در مواد آقایان موافقین قیام فرمایند

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد

(ماده اول بشرح سابق قرائت شد)

نایب رئیس - آقای روحی

روحی - بنده موافقم

نایب رئیس - آقای عمادی

عمادی - بنده موافقم

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - موافقم

نایب رئیس - آقای عباس میرزا

عباس میرزا - بنده میخواستم يك سئوالی از آقای

مخبر بکنم این امتیازی که داده میشود این اراضی که پائین این سد واقع میشوند آنهایی که يك حقا به دارند چه ترتیبی برای آنها داده اند؟ زارعینی که در زیر دست هستند در آنجا يك حقا به دارند آیا بعد از گذشتن این امتیاز برای آنها مانعی خواهد بود یا نه؟

مخبر - در جواب فرمایش نماینده محترم توجهشان می دهم مدلول ماده در

نایب رئیس - آقای باستانی

باستانی - در ماده اول مینویسد رودخانه فاروپ رمان خالصه مطابق اطلاعاتی که بنده دارم این رودخانه تمامش خالصه نیست و یکمقدار کمیش خالصه است. حالا ما يك

رودخانه را که يك عده مالک دارد در ماده اول بیائیم و تصویب کنیم خالصه است بنده نمیدانم این چه طور میشود بنده خودم رفته ام و این رودخانه را دیده ام يك قسمت کوچکی مال دولت است بقیه متعلق ب مردم است شما چطور مینویسید خالصه؟ و بالاخره بنده تعجب میکنم از اینکه مجلس چطور میتواند رای بدهد به اینکه املاک مردم خالصه است

مخبر - عرض میکنم دولت این لایحه را آورده و کلمه خالصه را در اینجا قید کرده است اگر يك چشمه هائی هستند که در آن جمع شدن آنها تشکیل يك رودخانه میشود و از يك دهاتی میگذرد آن ده اگر خالصه است جزء خالصه است ولی اگر در بالای رودخانه یا مابین رودخانه يك املاکی هست که متعلق به اشخاص است و از این آب مشروب میشود مربوط به این قسمت نیست بعلاوه آقا متعرض شدند که این رودخانه خالصه نیست ولی يك دلیلی برای خالصه نبودن آن ذکر نکردند

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

آقا سید یعقوب - بنده مخالفم

نایب رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - اینجا يك فرمایشی آقای باستانی کردند که بایستی درش دقت کرد این چیز غریبی است اگر نباشد که ملك اربانی و مال مردم باشد چطور مجلس میباید اجازه میدهد که سد به بنده دولت چه حق دارد؟ مجلس چه حق دارد در صورتیکه چشمه سار مال من باشد مال خطیبی باشد بیاید و این کار را بکنند اگر يك چنین چیزی باشد این لایحه بکلی موضوع ندارد موضوع بودن این لایحه فرع بر این است که دولت مالک باشد چطور میآید و این لایحه را پیشنهاد میکنند و اگر اینطور است پس باید این لایحه برود ب کمیسیون و زیر مالیه وزیر فوائد عامه بیایند بنشینند اصلاح کنند

نایب رئیس - آقای عمادی

عمادی - البته آقا متوجه هستند که این لایحه

شور اولش است و آقايان ميتوانند نظرياتي كه دارند پيشنهاد كنند تا در شور ثاني اصلاح شده باشد معاون وزارت فوائد عامه - چنانچه آقايان ماده هشت اين لايحه را ملاحظه فرموده باشند ديگر اشكالي باقي نماند در ماده هشت مينويسد در صورت فروش خالصه فاروپ رمان معامله مزبور بهيچوجه محل اين امتياز نخواهد بود. اين در قسمتي است كه خالصه است و ملك دولت است ماده دوم را هم اگر ملاحظه فرمائيد جواب اين قسمت را ميدهد.

جمعي از نمايندگان - مذاكرات كافي است
 نايب رئيس - پيشنهادها قرائت ميشود
 (بشرح ذيل قرائت شد)

پيشنهاد آقاي باسائي

بنده پيشنهاد ميكنم كه خالصه از ماده يك حذف شود پيشنهاد آقاي دهستاني - بنده پيشنهاد ميكنم لفظ خالصه از ماده يك حذف شود

نايب رئيس - ماده دوم

(بشرح ذيل خوانده شد)

ماده دوم - سد مزبور طوري بايد احداث شود كه تغييری در مجرای رودخانه حاصل نشده و باستفادات مختلفه كه نا قبل از احداث سد از رودخانه بعمل ميآمده است ضرری وارد نسازد.

نايب رئيس - آقاي آقا سيد يعقوب

آقا سيد يعقوب - موافقم

نايب رئيس - آقاي فرمند

فرمند - موافقم

نايب رئيس - آقاي شيرواني

شيرواني - عرض ميكنم اين ماده خيل بطور اطلاق نوشته شده. بنده اين را به مخبر محترم تذكر ميدهم كه بايستي نوشته شود احداث سد بايستي طوري باشد كه بواسطه احداث آن سد تغييری در مجرای رودخانه حاصل نشود و الا هر سال باران مي آيد و ممكن است مجرارا تغيير دهد ..

كرده است ...

شيرواني - مجبوروش كرده اند

آقاسيد يعقوب - ما بايد رعایت خزانه مملكت را بكنيم

نايب رئيس - آقاي احتشام زاده

احتشام زاره - البته نماينده محترم تصديق ميفرمايند

كه در مملكت ما اين قبيل مؤسسات ضرورت دارد و بهر اندازه كه ممكن است ما بايد تشويق كنيم و بلكه بنده شخصاً معتقدم كه بايستي دولت بك اعتباري از مجلس بگيرد و جايزه بدهد باین قبيل اشخاص و اينكه نماينده محترم فرمودند خود صاحب امتياز قبول كرده است ديگر ما نبايد كاسه گرم تر از آتش باشيم عرض ميكنم اين قبيل امتيازات نمونه و سر مشق است براي امتيازات ديگر كه در آينه مردم ميخواهند بگيرند اين قبيل امتيازات وقتي در جرائد درج ميشود و مردم مي بينند كه دولت مداخلتي ميكند قطعاً مردم ميترسند چون دولت وقتي كه بنا شود صدی پنج از يك مؤسسه بگيرد قطعاً براي تشخيص اين صدی پنج ناچار است يك دفتری ترتيب بدهد و يك مداخلتي بكنند و اين قبيل چيزها اسباب ميشود كه اشخاص رغبت نكنند بباين امتيازات عام المنفعه بگيرند. آقا ميفرمايند بايستي رعایت خزانه را بكنيم بنده عقیده ام اين است كه رعایت مملكت و منافع مملكت مقدم است بر خزانه و اگر چيزی نگيرند بهتر از اين است كه يك صدی پنج از عايدات يك مؤسسه بگيرند كه معلوم نيست در سال چقدر ميشود و شايد مخارج وصولش هم بيش از اين مبلغ بشود از اين جهت بنده مخالفم و پيشنهاد حذف اين ماده را كرده ام.

نايب رئيس - آقاي باسائي

باسائي - مخالفم

نايب رئيس - آقاي عمادي

عمادي - عرض ميكنم يك اشتباهی در اينجا وارد شده و آن عبارت از اين است كه البته هيچكس مانع ايجاد موجبات تشويقات از براي جامعه و ملت كه مستلزم بزرگترين مصلحت ثروت مملكت است

نيست. اين محقق است. اين مطلب محل بحث نيست. چيزی كه هست اين است كه در موقعی كه خود صاحب كمنترات با دولت مذاكره كرده و خودش قبول كرده ديگر شما نميتوانيد بودجه را به بخشيد.

نايب رئيس - آقاي شيرواني

شيرواني - بنده استفاده ميكنم از مذاكره در اينجا و مخصوصاً آقاي آقاسيد يعقوب را كه فوق العاده علاقه مند باین قبيل مطالب هستند تذكرشان ميدهم كه اولاً در هيچ كجای دنيا ماليات بر عايدات صدی پنج نيست در جاهای ديگر هم كه ماليات بر عايدات وضع كرده اند از صدی يك تا صدی دو تجاوز نكرده. ما هنوز يك همچو مالياتي نداريم و يك مؤسسات اقتصادي نداريم امه اين ماليات بر عايدات را حد اكثرش را گرفته ام و صدی پنج قرار داده ام. هيچ جا از صدی يك تا صدی سه تجاوز نكرده و اگر لايحه را هم كه دولت (در موقعی كه امر بكاثيرها اينجا بودند) و راجع بماليات بر عايدات آورده بود ملاحظه فرمائيد می بينيد كه شروع ميشود از صدی سه تا صدی پنج ولی اينجا حداكثر آن را قرار داده اند دوم اينكه اين را جزو جرائم قرار داده اند در نظيه هم بهر بدحسبش كنيد يك نسي ميخواهد در اين مملكت كار اقتصادي بكنند دولت گلويس را می فشارد و صدی پنجش را ميگيرد در صورتيكه همانطور كه آقاي احتشام زاده فرمودند بايستي يك جايزه باین اشخاص بدهند. بنده مخالف نيستم كه يك اشخاص سرمايه داري اساساً بايد ماليات بدهند و براي يك کسی كه سد ايجاد ميكند و مسلماً از افراد سرمايه دار اين مملكت است يك حقی قرار بدهند كه بدولت بدهد ولی در صورتيكه اين سرمايه موجود شود در مملكت و يك ماليات بر عايدات عمومي وضع شود البته آن يك نفر آدم سرمايه داري هم كه آمده سد ايجاد كرده كه مشمول آن ماليات خواهد شد ولی اختصاصاً براي يك کسی كه ميخواهد بيابد يك سدي در خراسان ايجاد كند آنها هم معلوم نيست كه آيا منفعت بكنند يا نه اين را آمده اند جرم براي اين قرار داده اند سيم اين كه اين

را به آقای آقا سید یعقوب تذکر میدهم که یکی از پایه‌های اساسی زندگی بشر ایجاد يك همچو مؤسسه است در مملکت امروز دنیا روی قوه برق زندگانی میکند گفتگوی کارخانه و چراغ تنها نیست اساس زندگانی بشر روی قوه است مخصوصاً قوه برق. يك نفر از تجار ما پیدا شده که اتفاقاً این فکر برای او تولید شده در صورتیکه متأسفانه این افکار در دماغ پول دار های ما پیدا نشده یا اینکه بقدری مشکلات در مقابلشان هست که همیشه فرار میکنند ولی این را مکرر آقای آقا سید یعقوب در خارج گفته اند که بالاخره این مملکت وقتی زرقی می کند که امتیازات به اتباع داخله داده شود و بوسیله آنها سرمایه خارجی باین مملکت آمده زرقی اقتصادی بکند تا سایر معایب رفع شود ولی تا این مردم این اندازه کرسنه هستند آن روحی که بنده و شما توقع داریم در کله و دماغ آنها موجود نخواهد شد. بگذارید آقا این مملکت سیر شود آنوقت سایر اصلاحات هم میشود

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است
 نایب رئیس - سه فقره پیشنهاد است قرائت میشود
 (بشرح ذیل خوانده شد)

پیشنهاد آقای ملک مدنی

پیشنهاد مینام ماده ۴ حذف شود

پیشنهاد آقای احتشام زاده

پیشنهاد میکنم ماده ۴ حذف شود

پیشنهاد آقای باسائی

پیشنهاد میکنم ماده ۴ حذف شود

نایب رئیس - ماده پنج

(بمضمون ذیل قرائت شد)

ماده ۵ - در مدت امتیاز در رودخانه فارو برمان اجازه تأسیس سد و یا تصرفات دیگر که از نقطه نظر فنی مزاحم سد فوق الذکر باشد داده نخواهد شد.

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب
 آقا سید یعقوب - این جایک پیشنهادی آقای شیروانی و آقای باسائی دادند حالا کار به آقای احتشام زاده ندارم

چون ایشان باین مسائل کمتر توجه دارند. ما در اینجا می آئیم امتیاز میدهم و میگوئیم آقای سرمایه دار این کار منحصر بتو است و دیگری حق ندارد درش مداخله کند. اگر ما اجازه و امتیاز مانع للغير نداده بودیم اهمیت نداشت که حقی ندهد ولی ما امتیاز مانع للغير دادیم و حقوق دیگران را داده ایم باین آقای سرمایه دار و گفتیم آقای سرمایه دار تو بیا این جا يك مقداری خرج کن و اول کلوی اهل نیشابور را بگیر و بگو من قوه چراغ برق برای شما درست کرده ام و يك حقی بگیر بعد هم يك حقوقی بدوات بده. آنوقت آقای احتشام زاده میگوید این جا برایش شهریه هم بگذاریم. ما این جا آمده ایم امتیاز مانع للغير داده ایم که کسی مداخله نکند و این حق سرمایه دار باشد سرمایه دارم از این جا سدی احداث کند و پول ببرد ما آقا نه طرفدار کارخانه هستیم و نه طرفدار سرمایه دار ما این جا اجازه مانع للغير داده ایم و اگر کسی دیگر آمد سدست دولت باید منع کند و نگذارد منافعی از این جا بردارد چرا برای اینکه آقا پول دارد از این جهت که پول دارد ما هم که در مجلس نشسته ایم نازه دفاع و طرفداری از سرمایه دار کنیم

فرمند - طرفداری از مملکت است
 آقا سید یعقوب - آقای اهل اقتصاد که دو ساعت اینجا از اقتصاد صحبت میداری
 فرمند - شما که اقتصاد نمی فهمید

آقا سید یعقوب - بعد از اینکه ما امتیاز مانع للغير میدهم دیگر معنی ندارد حقی ندهد باید يك چیزی بدهد سدی پنج زیاد است ما هم موافقت میکنیم بنا بر نظریات آقایان که پیشنهاد کردند ماده چهار حذف شود معنایش این است که این آقا آزاد است و دیگران هم آزادند بیابند از بالای رودخانه سد به بندند برای اینکه اگر امتیاز دادند باید حقوق بدولت بدهند اگر حق نمیدهد که او هم آزاد است دیگران هم آزادند سد به بندند. اینکه شما میگوئید ماده چهار حذف شود و چیزی ندهد پس باید ماده پنج حذف شود ولی وقتی که ما منحصر کردیم و میگوئیم

دیگری حق ندارد استفاده کند باید يك حقی بدهد
 نایب رئیس - آقای فرمند
 فرمند - عرض کنم بنده حالا خواهش میکنم که آقای آقا سید یعقوب درست گوش بعراض بنده بدهید چون اگر بعراض بنده توجه میفرمودید ملتفت میشدید و جمله نمیکردید این لغت خزانه دولت را که هی اینجا استعمال میکنند باین طوری که شما خزانه دولت را استعمال میکنید امروز (در قرن بیستم) معنی ندارد. خزانه دولت امروز این معنی را داشت که سلاطین میرفتند پول و اشرفی غارت میکردند و در خزانه دولت میگذاشتند که يك روز دیگر دوباره جنگ کنند. امروز در قرن بیستم خزانه دولت رأی مجلس شورای ملی است که در هر سال عایدات کم شود رای میدهند و مالیات را زیاد میکنند و اگر زیاد باشد رای میدهند کم میکنند. حالا میرسیم باین سدی پنچی که شما برای خزانه دولت (که من نمی فهمم یعنی چه) میخواهید بگیرید

آقا سید یعقوب - سوسیالیست شده!

فرمند - عرض کردم خزانه دولت رای مجلس شورای ملی است که هر سال يك بودجه بر طبق رای مجلس تهیه میشود و وقتی بودجه تعدیل شد دیگر مالیات نمی بندند بعلاوه اینطور که آقا اظهار داشتند شما میخواهید يك جریمه بگیرید از کسیکه میخواهد سد به بندد شما بگذارید سدش را به بندد بعد اگر منافعی برد بر آن منافع مالیات به بندید بهر حال بنده مالیاتی که از این قبیل لوایح می بینم بنظر بنده در مملکت مشروطه هیچ معنی ندارد. حالا راجع به اصل موضوع بعرض آقایان میرسانم که سد بسن در این مملکتی که از بی آبی تمام اراضی مان لم بزور است اگر کسی سد به بندد همانطور که آقا گفتند باید اجازه داد. این مملکت خشك شتری که هیچ درش آب نیست هر کس سد ببندد باید بهش اجازه داد این مملکت محتاج به آب است مخصوصاً روی فلات ایران اگر آب تهیه نکنند خطر دارد و ما نمیتوانیم روی این فلات زندگانی کنیم اگر سه سال

باران نیاید باید همه هجرت کنیم در آتیه باید سالی سی کرور دولت خرج کند و از جا هائی که ممکن است و آب بدریاها میرود آب را برگرداند فلات ایران. اگر در واقع ما به آتیه ایران علاقه مند باشیم باید هر چه میتوانیم آب و بخار تهیه کنیم حالا يك کسی آمده است برای ما يك سدی احداث میکند برای آمدن ما يك راهی تأسیس میکند باو میگوئیم تو بیا سدی پنج بده ۱۰ بنده عقیده ام این است که در این قبیل موارد بایستی فوق العاده مجلس شورای ملی و دولت استقبال کنند از این قبیل اقدامات من تعجب میکنم از دولت که این جا سدی پنج برای يك امتیازی که هنوز درست نشده منظور کرده است که بگیرد این هیچ مورد ندارد مخصوصاً از نقطه نظر امتیازات اتباع داخله. آقای بامداد يك فرمایشی فرمودند که بنده نه پسند بدم فرمودند که وقت مجلس شورای ملی تلف میشود و يك امتیازی میدهد و بعد عمل نمیکند خیر آقا ما وقتمان تلف نمیشود چه وکیل باشد چه وزیر باشد باید وقتمان را این جاتلف کنیم که امتیاز بدهیم تمامش را عمل نکنند و نایش را عمل میکنند از ده ناهشت نای آن را عمل نکنند و نایش را عمل کنند باز بفتح مملکت است.

مخبر - از بیانات نمایندگان محترم نمایل و عدم نمایل نمایندگان محترم نسبت بمداول این دو ماده کاملاً معلوم شد پیشنهاد ایشان را بدهند در کمیسیون نمایل اکثریت آقایان در نظر گرفته میشود و اصلاح میشود.

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

پیشنهاد آقای احتشام زاده

پیشنهاد میکنم در ماده پنج بعد از عبارت مزاحم

سد فوق الذکر اضافه شود و منافع صاحب امتیاز از

این سد .

نایب رئیس - ماده شش

(بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۶ - فروش یا رهن یا اجاره یا هر قسم

معامله دیگری که این امتیاز یا مؤسسات مربوطه بان را

بانباع با مؤسسات خارجی منتقل تواند نمود ممنوع است و موجب الغای امتیاز ضبط کلیه مؤسسات و کارخانجات مربوطه بان خواهد بود.

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده با اصل ماده موافقم که يك امتیازی را که میدهیم مخصوص در يك ولایاتی که جهانی درش هست باید يك ملاحظاتی بکنیم اما اینکه مینویسد ضبط کلیه مؤسسات بعد هم بقول آقای شیروانی در نظمیة حبس بشود بنده عقیده ندارم ما همینقدر باید بطور کلی این را منع کنیم آن را هم که منع کرده ایم دیگر این قسمت ها را بیائیم رأی بدهیم بنده عقیده ندارم بنده بقدر امکان میخواهم اصل قانون اساسی محفوظ باشد اموال مردم را چطور میشود مصادره کرد؟ مال عمل مردم است مگر این که بگوئیم اگر این طور کرد امتیاز ملغی است بنده با این اندازه موافقم.

نایب رئیس - آقای فرمند

فرمند - آقای آقا سید یعقوب مخالفت جدی فرمودند و بنده موافقم که همینطوری که کمیسیون ماده را تنظیم کرده است خیلی خوبست

نایب رئیس - آقای شیروانی

شیروانی - عرض کنم فورمول این ماده در غالب امتیازات دیگر هم هست ولی عقب سر او يك ماده هم فوراً وضع میکردیم که صاحب امتیاز بتواند تأسیس شرکت کند و سرمایه خارجی بیاورد ولی انتقالش را بخارجی منع میکردیم. عجبناً این انتقال بخارجی را منع کرده ایم و بفرمائید آقای آقا سید یعقوب فقط چیزی که باقی مانده اعدامش است این جا همیشه صحبت شده که مطابق قانون شرکت ها و تجارت صاحب امتیاز میتواند شرکت سهامی تشکیل بدهد ولی البته امتیاز انحصاری را نمیتواند بغير انتقال بدهد ولی حق شرکت را باید داد

نایب رئیس - آقای احتشام زاده

احتشام زاده - مخالفم

نایب رئیس - آقای ملک مدنی
ملک مدنی - بنده هم با این قسمت اخیر مخالفم
نایب رئیس - آقای فیروز آبادی
فیروز آبادی - مخالفم

نایب رئیس - آقای بامداد

بامداد - موافقم. عرض کنم فرمایشات آقایان نسبت بمخالفت با این ماده از روی اصل درست است یعنی اصول کتابی مخصوصاً در مملکت ما که کاپیتولاسیون الغاء شده دیگر این ملاحظات را نباید کرد. ولی بعقیده بنده از نقطه نظر موقعیت ایران کنونی هر قدر ما این قضاها را نحدید کنیم برای مملکت صلاح است میفرمایند که خوب الغاء کنند اگر باطل کنند آنوقت مجازات این عمل چیست که خلاف قانون کرده؟ شما باید این سد را به بندید که دخالت زیاد از طرف اجنبی نشود در این مملکت کم جمعیت نسبت به آن ملک بر جمعیت مسئله مهاجرت است مسئله ضعف و قوت است اینها را باید کاملاً رعایت کرد و حالا صلاح نیست که بنده اینجا مسائل را تشریح کنم اینجاده که نوشته شده بعقیده بنده خیلی خوبست و هر قدر ما در این قبیل موارد این قسمت ها را رعایت کنیم صلاح مملکت است مخبر - عرض کنم که از مجموع بیانات آقایان استنباط شد که البته باید تشویقانی از مردم بکنند و آنها را تقویت کنند و برای تشویق سرمایه داران داخلی مجلس يك امتیازاتی بدهد و این وظیفه مجلس شورای ملی و دولت است ولی ما مکلف نیستیم همان تقویتی که از سرمایه داران داخلی میکنیم از سرمایه داران خارجی هم بکنیم برای اینکه سرمایه دار خارجی وقتی در مملکت شروع بیک عملیاتی کرد استفاده و نفعی که ما از او میکنیم از حیث تهیه عمل و کارگر است ولی نازم آن شخص خارجی که امتیاز در این مملکت گرفته اگر بخواهد مالیات بدهد مالیات را از عوائدی که از مملکت ما تحصیل کرده بمملکت خودش میدهد بناء علیه بنده با این قسمت کاملاً موافقم فرضاً آدمم گفتیم امتیاز

لغو است يك شخصی که امتیاز گرفته و عملیاتی کرده و کاملاً مطابق مدلول این قانون عمل بامتیاز کرده ممکن است عین این را واگذار کنند بیک تبعه خارجه. ما هیچ وجه نباید کاری بکنیم که در این مملکت که فقر مالی و اقتصادی و تجارتي هست استیلای اقتصادی خارجه پیدا شود لهذا عقیده بنده این است که آقایان پیشنهاداتی که دارند در اطراف پیشنهادشان يك دقتهای کاملی بکنند پیشنهاد بیاید در کمیسیون و در کمیسیون هم در این قبیل مواد باید دقت شود علاوه در مملکت ما نازه کاپیتولاسیون لغو شده در ممالک دیگر که کاپیتولاسیون هیچوقت وجود خارجی نداشته و سرمایه هنگفت دارد و دنیا روی سرمایه دارد اداره میشود برای حفظ امتعه داخلی تعرفه های گمرکی معنی میگذارند برای اینکه سرمایه های داخلی خودشان بتوانند کار کنند ما نمیتوانیم در بهای اقتصادی مملکتان را طوری روی سرمایه داران خارجی باز کنیم که بالاخره ملت ما را از اینهم گذار کنند

نایب رئیس - آقای احتشامزاده

احتشام زاده - در يك موقعی مملکت ما طوری بود که حق میداد با نگران باشیم از اینکه اتباع خارجه در امور اقتصادی ما دخالت کنند ولی امروز بحمدالله با قدرت دولت و این رویه که تمام اتباع خارجه و مؤسساتی که در مملکت ایجاد میشود تابع مقررات و قوانین داخلی هستند بنده گمان میکنم که این نگرانی و این وضعیت دیگر مورد ندارد و بعقیده بنده برای تأسیسات اقتصادی و مؤسسات عام المنفعه که جنبه سیاسی نداشته باشند اتباع داخله و خارجه هر دو باسستی بیایند و مملکت از وجود این قبیل مؤسسات استفاده کند در يك مملکتی که داد میزینیم کار نیست فقر است برای جلو گیری از بیکاری و فقر باسستی يك تأسیساتی کرد که آن تأسیسات در روز های اول با این اخلافیکه ما داریم که آشنا نیستیم نامور شرکت و گریزان هستیم از این قبیل مؤسسات و طبعاً اگر سرمایه داران خارجی بیایند در مملکت ما این مؤسسات را دایر کنند

امید است که ندریجا اتباع داخله هم ناسی بکنند و این مؤسسات تشویق شود برای اینکه آنها خودشان شرکت کنند و مداخله کنند در تأسیسات عام المنفعه باین جهت بنده هم معتقد هستم که باسستی حتی المقدور با رعایت جنبه های سیاسی ما سعی کنیم از سرمایه های خارجی استفاده کنیم و اتباع خارجی را دعوت و جلب کنیم که بیایند در مملکت ما این قبیل تأسیسات را بکنند و مؤسسات عام المنفعه مملکت را بکار بیندازند و در زندگانی اقتصادی ما يك جنبشی ایجاد کنند باین جهت بنده با کلیه قوانینی که منع بکنند اتباع خارجه را و سرمایه های خارجی را از شرکت در این تأسیسات مخالفم و يك پیشنهادی هم در این باب داده ام که اگر صاحب امتیاز بخواهد شرکت سهامی تأسیس کند برای این قبیل مؤسسات اتباع خارجه را حق داشته باشند تا بجزان صد چهل از سهام را بخرند و شرکت کنند. این است که بنده مخالفم.

مخبر - بنده عقیده ام این است که يك روز در این مملکت باید معنی کلمه سیاسی معلوم شود دو نفر می نشینند و همدیگر صحبت میکنند تا لثی میرسد و دیگری چه صحبتی میکند میکند و بنده صحبت سیاسی میکنیم دو نفر از اینجا تصمیم میگیرند بروند تجریش میگویند صحبت سیاسی میکنند آقا میفرمایند مادام که اعطای امتیاز جنبه سیاسی داشته باشد مخالفند. اولاً باید فهمید سیاست یعنی چه در دنیا سیاست یا تجارت نوا است هر جا که تجارت هست بیری میبرد و هر جا بیری رفت سیاست آنجاست هر جا که استیلای اقتصادی پیدا شود سیاست اجنبی کاملاً در آن مملکت حکمفرماست. باید در مملکت ما سیاست اقتصادی خارجی پیدا نشود. پس بنده معنی این کلمه را در که میفرمائید جنبه سیاسی نباشد نمی فهمم

نایب رئیس - آقای ملک مدنی

ملک مدنی - عرض کنم این موضوع چند بار در مجلس مطرح شده و مورد اختلاف نظر است بعضی از

آقایان عقیده دارند که باید جلب سرمایه خارجی بشود برای مملکت و مفید هم هست بعضی عقیده شان این است که مفید نیست و بنده از اشخاصی هستم که معتقدم بعضی از امورات همانطور که آقای احتشام زاده فرمودند که جنبه سیاسی نداشته باشد مضر نیست بعضی مسائل است که محسوس است جنبه سیاسی دارد نباید بعضی اشخاص را مداخله داد که محتاج نیست توضیح داده شود و قسمت اخیر این ماده باید در کمیسیون حذف شود عقیده بنده این است و پیشنهاد هم میکنم که جلب سرمایه خارجی بقدری که از صد چهل تجاوز نکند مضر نیست بلکه مفید است ما پول نداریم چه عیبی دارد که از خارج يك پولی بیاورند و این سدهای که لازم است بسند شود و مؤسسات عام المنفعه برآه بیفتند ؟

نایب رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - مخالفم

نایب رئیس - آقای زوار

زوار - عرض کنم که مطلب از موضوع لایحه خارج شد و جنبه سیاسی اقتصادی پیدا کرد بنده اولاً معتقدم مادام که خودمان سرمایه داریم سرمایه دار اجنبی را بمملکت خودمان راه ندهیم . . . باسائی - چرا ؟

زوار - بنده عقیده ام این است آقای باسائی که اگر بخواهیم رأی بدهیم باینکه بکنفر سرمایه دار اجنبی مملکت ما وارد شود و دست بترت مملکت ما بزند خیانت کرده ایم این عقیده بنده است حالا حضرتعالی عقیده دیگری دارید تشریف بیاورید اینجا بفرمائید بعد بنده جواب عرض میکنم و اینکه نماینده محترم آقای شیروانی فرمودند که کلمه اعدام را نمیشود نوشت بنده عقیده ام این است که اگر چیزی شدید تر از اعدام هم باشد و بشود گنجاند باید قبول کنیم مخالف این عقیده هم هستم که آقای فرمند فرمودند و قنات تلف نمیشود خبر و قنات تلف میشود ما نباید وقت خودمان را تلف کنیم باید بگوئیم در اینصورت اگر این آدم

نهایی کار کند ما باید از سرمایه خارجی از علم خارجی تا حدود امکان استفاده کنیم امروز بحمدالله مملکت ما يك مملکت با قدرت مستقلی است که هیچ این مسائل خدشه و اطمه وارد نمیاورد این است که بنده این قسمت را زائد میدانم دست صاحب امتیاز را می بندد و نمیکندارد هیچ نوع اقدای بکند به علاوه بنده خاطر محترم آقای مخبر و سارین را متذکر میکنم بنده بطوری که شنیده ام در قانون تجارت با يك قسمت قوانینی که در کمیسیون عدلیه گذشته اجازه داده شده است که شرکت های داخلی میتوانند صدی چهل و نه سهام خود را بخارجه بدهند پس این ماده متناقض با آن قوانینی است که قبلاً مجلس رأی داده است ما نباید قوانینی وضع کنیم که متباين باشند این است که بنده پیشنهاد حذف این ماده را کرده ام

مخبر - بنظر بنده هر قدر سر این ماده وقت مجلس صرف شود تلف نشده در موقع جنگ بین المللی بنده در امریکا بودم میدانید که در آنجا قریب بیست و پنج ملیون آلمانی هست که تبعه امریکا هستند وقتی جنگ شروع شد گفتند ما بواسطه قبول کردن تبعیت امریکا آلمان خود را عوض کرده ایم قلب خودمان را عوض نکرده ایم بنا بر این وقتی که سرمایه خارجی باین مملکت وارد شود آن نظر سیاسی خودش را در داخله مملکت ما تغییر نمیدهد به علاوه آقایان تصور میفرمایند باین وسیله جلب سرمایه خارجی میشود همین اشتباهی بود که ما در موقع استخدام میسیون مالی امریکائی هم کردیم و تصور کردیم که اگر ما از امریکا ده نفر پانزده نفر برای اداره مالیه خودمان استخدام کنیم سرمایه امریکائی مثل هر میسی سببی جاری میشود به ایران سرمایه خارجه خودش بازار خودش را پیدا میکند باید امنیت را در این مملکت همینطور که دارید تقویت کنید امنیت قضائی داشته باشید امنیت سیاسی داشته باشید بالاخره از هر حیث وقتی که شما ایجاد امنیت کردید اگر سرمایه خارجی محتاج شد که از مملکت شما استفاده کند خودش خواهد

آمد و شما استفاده میکنید این را هم که نماینده محترم فرمودند که مخالف قانونی است که در کمیسیون عدلیه گذشته اینطور نیست کمیسیون عدلیه يك قانون بطور کلی گذرانده این يك قانون خصوصی است و ما مخالف نیستیم که سرمایه خارجی باین مملکت بیاید ولی مخالفیم که سرمایه خارجی رقابت خارجی جلو مؤسسات داخلی ما را بگیرد اگر چنانچه آقایان مختصر توجهی نسبت بهمین کار خانه کبریت سازی آذربایجان که با مساعدت و معاضدت مجلس دائر شده میکنند و به بینند چه مخالفتی نسبت باین مؤسسه کوچک میشود آنوقت این اندازه تشویق در جلب سرمایه خارجی و مداخله در مملکت نخواهند کرد

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

نایب رئیس - آقای شیروانی مخالفید ؟

شیروانی - بی عرض کنم همانطور که نماینده محترم فرمودند موضوع نظر من است بالاخره يك روزی باید حل شود و طرفدار های هر کدام از این دو فکر معلوم شود کدام زیاد زند و منطقی کدام قوی تر و موردش هم در همین موارد است اگر در يك مورد حل شد آنوقت در موارد دیگر این موضوع بجز دید نخواهد شد اگر مجلس شورای ملی تکلیف این ماده را با بطور اصلاح با بطور حذف معلوم کرد این يك نمونه میشود برای سایر امتیازاتی که بعد در مجلس میاید اجازه بدهید نظریات گفته شود پیشنهادات هم بشود و آقای مخبر هم دوباره دفاع کنند و ایشان را قانع کنیم که خیلی اشتباه کرده اند

نایب رئیس - آقای عمادی

عمادی - موافقم

نایب رئیس - چون عده کافی نیست مذاکرات را

ممكن است ادامه داد

عمادی - اینکه فرمودند در اینگونه امور باید خیلی ملاحظه کرد بنده حق میدهم اما اینکه فرمودند

عابدی را نداشتید. سیاست خارجه وقتي ميتواند حکومت کند که در این مملکت يك حکومت قوی نباشد ولی پس از اینکه تمام كرك های خارجی را تابع قوانین داخلی خودتان قرار میدهید دیگر چرا نگران هستید و روی تئوری صحبت می کنید؟ اگر همین امتیاز جنوب را هم نداده بودید امروزه این سالی در سه ملیون عابدی را هم نداشتید. پس بدیهی است که از سرمایه های خارجی باید استفاده کرد. این استفاده از چه راهی باید بشود؟ از منابعی که شما از آن استفاده نمی کنید. یعنی از يك چیزهای معدومی که امروزه نیست و شما هم بخودی خود نمیتوانید بوجود بیاورید و سرمایه خارجی بالاخره باید در این مملکت بیاید و این منابع را استخراج و کشف کند و تمام وسائلی را که شما برای زنی مملکتان قائلید و میخواهید فراهم کنید باید بوسیله جلب سرمایه خارجی باشد. حالا میگوئید اگر به مؤسسات داخلی بدهیم بهتر است. البته. ولی ما میگوئیم چه ضرری دارد که هم بداخله بدهید و هم بخارجه. بالاخره این مملکت باید از سرمایه خارجی استفاده کند و این ضرری ندارد خاصه اینکه تمام شرکت ها و مؤسسات خارجی مطیع قوانین داخلی شما هستند و در عدلیه شما قضاوت خواهند شد. زمین های بائر شما باید باین وسیله آباد و دائر شود و باید مبدل بزمن مزروع گردد. فرضاً که مؤسسه خارجی در این مملکت بیاید و امتیازی برای آبادی قسمتی بگیرد و صد هشتاد فایده ببرد و صد بیست آنرا بشما بدهد این چه ضرری دارد؟ این سیاست هائی که شما اتخاذ کرده اید اینها يك منفی بانی هائی است که ناشی از ضعف و از نقطه نظر عدم اطلاع بوضعیت است. وقتی که انسان از وضعیت اطلاع نداشت آنوقت به گروه های منفی باف و منفی مطلق متوسل میشد. ولی اگر ما قدری فکر کنیم و درست به بینم چه ضرری دارد آنوقت میفهمیم که هیچ چیز نیست. آقای افشار میفرمایند اقتصادیات جنبه سیاسی دارد و تفکیکی بین جنبه سیاسی و اقتصادی قائل نیستند. ولی بنده عرض میکنم يك قضائاتی است

اینگونه امور از امور مهمه است و باید در اطراف او و امورات نظیر او خیلی صحبت کرد که از طرف دولت بی مبالائی نشود بنده کبرای فرمایشات آقای تصدق دارم ولی این مصداق آن کبرای نیست چرا برای اینکه آنچه لازمه ملاحظه بوده شده فقط صحبت در سر صد پنج است اختلاف در این موضوع است باز هم مجدداً می رود بکمسیون و هر کس در آنجا صحبت دارد میکند.

نایب رئیس - آقای دشتی مخالفتید؟

دشتی - بلی. عرض کنم در موقعی که لایحه راجع به راه آهن بین محمره و عبادان مطرح بود بنده پرسیدم که برای چه سرمایه خارجی وارد این مملکت نشود جواب صحیح منطقی نشنیدم ولی بنده يك منطق قوی برای این کار دارم و آن این است که اول شرط وطن پرستی و خدمتگزاری مملکت این است که سعی کنند مملکت آباد شود حالا راه آبادی چیست؟ راه آبادی بعقیده بنده در درجه اول این است که سرمایه خارجی بیاید در این مملکت. يك وقتی بنده در کلیات ملکم خواندم نوشته بود مملکت ایران وقتی آباد میشود که سرمایه های خارجی بکار بیفتند...

آقا سید بعقوب - در کجا؟

دشتی - در کلیات ملکم

آقا سید بعقوب - الحمد لله که گور بگور شد

دشتی - به بنده آنوقت مثل آقای آقا سید بعقوب این مطلب خیلی برخورد ولی حالا که يك قدری قوه عقلم بیشتر نموده برخلاف آنوقت هستم. البته باید حقوق داخلی هارا هم ملاحظه کرد ولی شما تمام شرکت هارا مطیع قوانین داخلی کرده اید در این صورت دیگر جای نگرانی نیست. يك مسئله هم نا بجا بود است که ما از او میترسیدیم و آن مسئله کاپیتولاسیون است که يك وقتی در این مملکت بود اما فعلاً که هیچ فرقی بین خارجی و داخلی نیست شما چرا میترسید؟ شما الان يك کمپانی نفت جنوبی دارید که سالی چند ملیون بشما عابدی میدهد اگر این کمپانی نبود شما این

که البته جنبه سیاسی دارد مثل پرواز آبروپلان از راه خلیج فارس یا از این قبیل. البته اگر نخواهند همچو امتیازی را با تکلیس ها بدهند بنده مخالفم ولی يك مسائل دیگری است که ابدأ بجائی بر نمیخورد مثلاً فرض بفرمائید سد نیشابور را بيك نفر تبعه روسی بدهند و امتیاز بگیرد که از آبشار آنجا استفاده کند در این جا چه سیاستی ملحوظ است. این مسئله جنبه سیاسی ندارد. اینکه فرمودند برای این کار امنیت سیاسی لازم است. ما امنیت سیاسی و امنیت قضائی و اقتصادی داریم ولی بعقیده بنده ما اگر تنها امنیت قضائی داشته باشیم کافی است که نگران نباشیم.

نایب رئیس - آقای تقی زاده

تقی زاده - به عقیده بنده این مباحثات يك قدری از موضوع خارج است. اگر بطور کلی این موضوع مطرح بود که سرمایه خارجی را باید تشویق و ترویج کرد که درین مملکت بیاید و باصطلاح ایشان بوسیله جلب سرمایه خارجی منابع دست نخورده تکمیل شود و بکار بیفتند. اگر بطور کلی این مسئله مطرح بود بنده طرف دار اشخاصی بودم که معتقدند سرمایه خارجی را باید تشویق کرد. ولی آقایان نباید در این باب اختلاف داشته باشند که اگر ما میخواهیم سرمایه خارجی را در این مملکت بیاوریم یا يك امتیازی بخارجه بدهیم باید يك لایحه بیاوریم یا يك طرح قانونی پیش نهاد کنیم که بموجب آن فلان امتیاز را بفلان مؤسسه خارجی بدهیم و اسمش را صریحاً معین کنیم. ما هم وقت میکنیم و اگر مقتضی باشد البته میدهیم ولی این مطلب باین صورتی که مذاکره می شود خوب نیست. زیرا ما نباید در معنی يك امتیاز را به يك مسیو بدهیم ولی اسمش را بگذاریم آقا محمد علی و چشممان را بهم بگذاریم نه در يك ماده و دو ماده بلکه در تمام دوازده ماده بطور غیر مستقیم امتیاز را به خارجه بدهیم که جای آقا محمد علی را گرفته و آنوقت او را از مالیات هم معاف کنیم یا حق فلان چیز را هم باو بدهیم. چون هر ماده که از زیر نظر ما میگذرد

چون اسم آقا محمد علی میگذرد بخوبی این که این امتیاز مال داخلی است همه تهربیلات را در باره اش قائل میشویم و تصور میکنیم هیچ نوع مضرتی هم برای ما ندارد يك وقت معلوم میشود که گیرنده امتیاز دیگری است ما باید هر امتیازی را که بخارجه میدهیم معلوم باشد و صریحاً باسم خودش بدهیم و اگر هم نخواهیم سرمایه خارجی را در امری بداخله بدهیم باید مزانش طوری باشد که در مجموع شرکت ها کمتر از آراء داخله باشد بطوریکه تابع آراء اتباع داخله باشد این ها يك چیز هائی است که باید در نظر گرفت ولی بنده میخواهم در این جا يك چیزی عرض کنم و آن این است که يك اشتباهی در این مملکت شده و يك فکری ایجاد شده و کم کم توسعه پیدا کرده است و آن این است که همچو تصور میشود که تمام خطرات و ضرر هائی که باین مملکت وارد میشود مربوط به قضیه کاپی نولاسیون است. یعنی مربوط بحکومت قضائتی است؛ در صورتیکه این یکی از مخاطرات است و هزاران چیزهای دیگر هست که همین درجه برای مملکت ضرر دارد و ما بفکر آن نیستیم و تصور میکنیم همه از کاپی نولاسیون است. مثلاً اگر شما خرید اموال منقول و غیر منقول را در مملکت بخارجی ها اجازه بدهید یا اصول مهاجرت را قائل شوید که خارجی ها بتوانند بدون هیچ قبیدی باین مملکت مهاجرت کنند این ها هر کدام يك ضررهائی دارد که کمتر از خطر کاپی نولاسیون نیست شما اگر قائل شوید که سرمایه خارجی بدون شرط بیاید قهری است که سرمایه داخلی را له میکنند. ایشان فرمودند منابع دست نخورده را باید بوسیله سرمایه خارجی بکار انداخت اگر این اصل را بطور کلی نخواهیم قائل شویم آنوقت تمام آن سوراخ هائی که مردم داخله يك لقمه نان از آن میخورند بدست خارجه خواهد افتاد. در کارها نه باید در طرف افراط بود و نه در طرف تقریط. کسانی که تصور میکنند سرمایه خارجی برای این مملکت مضر است و نباید باین مملکت بیاید اینهم يك

اشتباهی است برای اینکه کارهای این مملکت بی کمک سرمایه خارجی از پیش نبرد. از آنطرف هم اگر بنا شود دروازه مملکت را همان طور که روی برادران خودمان باز میکنیم بطرف خارجی ها هم باز کنیم بدون اینکه دروازه بانان آنها بگذاریم این هم یک معایبی دارد. دولت های روس و عثمانی هم که سرمایه خارجی را در مملکت خودشان میآورند و امتیاز می دهند آن طور نمیدهند که بداخله خودشان ضرر زند و تمام جهات کار را می بینند و در نظر می گیرند علی ای حال به عقیده بنده این يك مسئله اساسی است که تصور میکنم هر طور که حل شود ربطی به موضوع فعلی ندارد. یعنی اساساً مادر ضمن اجازه دادن بانباع داخله نباید راه فروش و انتقال آنرا بخارجیه با تمام آن اعطاهائی که باسم داخله کرده ایم باز کنیم. که او بتواند این امتیاز را بدیگری انتقال دهد ولی این هم هیچ مانع از این نیست که ما يك امتیازی را صرفاً و بطور روشن بیک نفر خارجی بدهیم. ما باید جلو استیلای اقتصادی خارجی را بگیریم و همچنین جلو استیلای سیاسی شان را بگیریم. جلو استیلا و تحکیمات قضائی شان را هم بگیریم تا کارمان حقیقتاً محکم شود. و مسئله کاپی نولاسیون هم چنانچه عرض کردم ربطی باین موضوع ندارد و نباید این مسائل را با هم مخلوط کرد ما اگر از این امتیازات می ترسیم برای این است که اگر يك وقتی بین انباع ما و انباع دیگران مرافعه بشود به محکمه خاصی مبرویم برای این است که يك شرائط مضره اقتصادی و سیاسی دیگری در کار است که هر کدام آنها ممکن است مضرائی داشته باشد و بشئون و استقلال ما ممکن است صدمه زند و نباید همچو تصور شود حالا که حکومت قضائی ازین رفته هر نوع امتیازی را بابت داد.

نایب رئیس - پیشنهادات قرائت میشود.

پیشنهاد آقای احتشام زاده

تبصره ذیل را پیشنهاد میکنم بماده شش الحاق شود: چنانچه رأی انجمن سد و مؤسسات فرعی آن شرکت

امتیاز بخارجیه بدهیم. ترس ما از این بوده است که در این مملکت يك روزهایی يك امتیازات سوئی داده شده که باستقلال و بشئون این مملکت صدمه وارد آورده بود. يك چند تا امتیازی که مغل بشئون این مملکت بود در يك روز هائی داده شد چرا؟ برای اینکه ما ضعیف بودیم اگر هم نمیخواستیم بدهیم از ما میگرفتند حالا هم اگر ضعیف باشیم من به شما آقای آقا سید یعقوب قول میدهم سد نیشاپور که سهل است امتیاز راه آهن این مملکت را هم خواهند گرفت همینطور که يك وقتی گرفتند. ولی اگر قوه پیدا کردید کسی نمیتواند نوبی سر شما زند و امتیازات سوء بگیرد. پس اول باید قوه تهیه کرد و قوی شد. قوه با چه تهیه میشود؟ با سرانیزه و قوه پولی و اجتماعی و ملی و قضائی و روحی همه اینها را باید جمع کرد از دادن هیچ امتیازی هم نترسید همینطور که آلمان از انگلیس نترسید و انگلیس هم از آلمان آلمان اگر سوخت برلن را به کپانی انگلیس میداد برای این بود که از او نمی ترسید. ما هم از وقتی که فهمیدیم دیگر امتیاز سوء و مضر ندادیم. بفرمائید به بینیم ما از وقتی که مشروطه شدیم تا کنون کدام امتیاز را دادیم؟ از روزی که اعلان مشروطیت در این مملکت بلند شد و ملت گفت من باید حکومت داشته باشم تا حالا کدام امتیاز را بخارجیه داده ایم؟

آقا سید یعقوب - راه آهن چلفا

شبروانی - آنها چه ضرر داشت. بی خود میترسیدید

آقا سید یعقوب - چطور بی خود ترسیدیم. مملکت

رفته بود.

شبروانی - نخبر - هیچ رفته بود. برای همین منفی

بانی ها بود و آن حرفهائی که زده میشد برای این بود

که مردم خوششان بیاید. بالاخره قوه را با چه باید

تهیه کرد؟ به عقیده ما که يك دسته هستیم معتقدیم قوه

را از ثروت باید تهیه کرد. برای اینکه شما هر قدر بخواید

قوه تهیه کنید تا پول نداشته باشید نمی توانید. باید

پول تهیه کرد. خرج کرد علم و سرمایه تحصیل کرد

بنیه اجتماعی و روحی ملت را درست کرد همه این ها را رویم گذاشت و قوی شد. شما اگر پول داشته باشید يك میلیون سرمایه میتوانید تهیه کنید ولی رفته رفته باید از کجا فراهم خواهید کرد؟ پس باید پول تهیه کرد و منابع ثروت مملکت را بجز این انداخت کار خانه تهیه کرد

ما از هر حیث از دنیا عقیم جز همین یکی یعنی ما يك دسته ثروت و منابع طبیعی داریم که برابان بقی مانده و مثل سایر جاهای دنیا تمام نشده و ما باید لیاقتش را داشته باشیم که نگاهداریم ثروت حرف نیست پول هم نیست باید اطلاع پیدا کرد طلا نیست. اسکناس نیست منابع طبیعی است و آن مواد را هم از زیر زمین باید خارج کرد يك وقتی آقای آقا سید عبدالوهاب در مجلس بودند و در موضوع فقط شمال می فرمودند این منابع را همینطور باید نگاهداشت و همینطور که دیگران برای ما گذاشته اند ما هم باید برای دیگران باقی بگذاریم بنده با این حرف آقای حاج میرزا عبد الوهاب آنوقت مخالف بودم چنانچه حالا هم با این فرمایش آقای آقا سید یعقوب مخالفم ما باید این منابع را استخراج و از آن استفاده کنیم یکی دیگر از چیز هائی که باید به آقای آقا سید یعقوب تذکر بدهم این است که این زندگانی که ما امروزه در مملکت داریم زندگانی بشر نیست بالاخره در خارج این مملکت حیوانات هم این طور زندگی میکنند مقدمه حیوة بشر زندگی است ما برای زندگی باید وطن داشته باشیم برای زندگی ثروت و قوه می خواهیم همه چیز را برای زندگانیمان میخواستیم و نواقصی که اصول زندگانی ما درست نشده هر کاری بکنیم هیچ فائده ندارد بالاخره يك روزی باید وضع زندگانی ما درست شود و وسائل زندگی ما مثل دیگران بشود. طرز زندگانی ملت شش هزار ساله دیگر در جامعه امروزه فائده ندارد. باید طرز زندگانی خودمانرا عوض کنیم. بقول آقای افشار که در دوره پنجم فرمودند پول و سرمایه وطن ندارد حالا ربششان گرفته که ما را بحرف در آورند بنده

هم همین حرف خودشانرا دلیل قرار میدهم و عرض میکنم که پول وطن ندارد وطن را باید بپول و باداشتن قوه حفظ کرد. این جا آقای نقی زاده فرمودند اگر فرضاً ما بخواهیم بیک مسبوئی امتیاز بدهیم خوب است مستقیماً بخودش بدهیم نه اینکه در ظاهر و مستقیم به مشهدی عبدالله بدهیم و در باطن مال دیگری باشد و فرمودند چون در پس پرده است ضررها دارد. آقا این حرفها و این فرضها دیگر کهنه شد مطالب را باید صریح و روشن گفت اول باید پول خارجه در این مملکت بیاید بعد علم خارجه بعد عناوین خارجه. این ها بیک چیزهائی است که بیک روزی بالاخره در این مملکت جل خواهد شد.

آقای افشار کبریت سازی آذربایجان را مثل زدند و فرمودند که کار خانه کبریت سازی بواسطه رقابت خارجی نتوانست کاری بکند همین مسئله دلیل بر این است که سرمایه خارجی ضمیمه آن نیست اگر بود دیگر رقابت نمیکرد. بنده وقتی خودم در بیک کاری داخل باشم دیگر رقابت نمیکنم دولت باید کارها را بدست مردم بسپرد و مردم هم باید خارجی ها را شریک کنند تا اصلاح شود دولت باید حافظ وضعیات باشد. مردم باید در تهیه زندگانی خودشان آزاد باشند شما وقتی که قدرت پیدا کردید هیچ چیز اشکال ندارد و تمام چیزها درست میشود آقای آقا سید بعقوب این یکی از آن مسائلی است که شما اشتباه میفرمائید

آقا سید بعقوب - اینها مربوط بماده هفتم نیست شیروانی - شما خودتان اول شروع کردید در ماده پنج راجع بماده چهار صحبت کردید حالا هم که ماده هفت مطرح است بنده در ماده شش صحبت میکنم تفاوتس بیک ماده است اجازه بفرمایند تا عرض کنم یکی از مایب زرگی که از متخصصین اقتصادی خارجی برای ما متصور است همین است که سرمایه همراهشان نیست مایک کارخانه کبریت سازی یا قند سازی وقتی ایجاد کنیم و بکنفر متخصص هم سرش بگذاریم ابداً فایده ندارد برای

اینکه او چه دلش سوخته است؟ او مستحق مواجبتش است برای اینکه شما بیک سرمایه بایک بازاری در مقابل بازاری درست نمیکنید تا مجبور باشد کار بکند و تخصص نشان دهد. ولی وقتی سرمایه خودش همراه باشد سرمایه خودش علاقه دارد و جداً کار میکند و تا مؤسسات ما سرمایه خارجی متوسل نشوند و متخصصین خارجی نیاورند نمیتوانند تولید ثروت کنند و وضعیت ما همینطور را کد است. این یکی از آن مسائل اساسی است که باید بیک روزی در آن بحث شود. این را هم بنده در خانه عرض میکنم که ما اینقدرها نندرو نیستیم که معتقد باشیم چشممان را باز نکرده بیک کارهائی بکنیم - خیر. ما باید در قضا با چشممان را باز کنیم و همانطور که عرض کردم بعضی چیزها است از قبیل راه آهن و هوا پیمائی و از این قبیل که نباید بخارجه داد (ولی همین هارا هم متأسفانه بیک روزهائی دادند) این جور چیزهای مهم که تماس با سیاست خارجی و سیاست نظامی مملکت دارد البته نباید بخارجه داد. ولی فلان سد بیک کسی میباید مثل آبشار پس قلعه می خواهد در بیک طرف آن لوله بگذارد و آب بیاورد. و در بیک طرف چراغ بکشد این اشکالی ندارد...

آقا سید بعقوب - بالاخره ماده هفت چه شد؟ شیروانی - راجع بماده هفت هم بنده مخالف خرید اموال صاحب امتیاز هستم که دولت بخرد و در این قسمت ها که اهمیتی ندارد و اشکالی نمی بینم فقط دولت باید بیک ماده بیاورد و بگوید مطابق قوانین مملکتی اتباع ایران حق دارند از کلیه امتیازات استفاده کنند. این عقیده بنده است.

نایب رئیس - پیشنهاد ختم جلسه شده. بقیه مذاکرات می ماند برای روز یکشنبه

(مجلس مقارن ظهر ختم شد)